

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
PREVENTIVA EFECTUADA A LA PLAÇA NOVA,5 /
CAPELLANS, 2. (CIUTAT VELLA, BARCELONA)
Codi M.H.C.B.: 015/08

Data de la intervenció: 4-8 de febrer de 2008.

Meritxell Nasarre Solans
Barcelona, Octubre 2010

ÍNDEX

- 1. Fitxa tècnica**
- 2. Situació de la intervenció**
- 3. Motivacions i objectius de la intervenció**
- 4. Notícies històriques i intervencions anteriors**
- 5. Metodologia**
- 6. Descripció dels treballs realitzats**
- 7. Conclusions**
- 8. Bibliografia**

ANNEXES

Repertori estratigràfic

Documentació gràfica

- **Documentació fotogràfica**

FITXA TÈCNICA

NOM DE LA INTERVENCIÓ	Plaça Nova,5 / Carrer Capellans, 2
UBICACIÓ	Ciutat Vella (Barcelona)
COORDENADES UTM	X: 431126 Y: 4581981 Z: 10,50 m.s.n.m.
CONTEXT	Zona urbana
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva terrestre
CLASSE D'ACTIVITAT	Control i excavació
DATES D'INTERVENCIÓ	4 - 8 de febrer de 2008
PROMOTOR	Fecsa-Endesa
EQUIP TÈCNIC	Direcció: Meritxell Nasarre Solans

2. Situació de la intervenció

El seguiment arqueològic que s'ha efectuat, i del qual presentem la memòria, s'ha portat a terme al nucli antic de Barcelona, concretament a la Plaça Nova, 5, al barri Gòtic, una zona que correspon a la part de plana quaternària formada per argiles i tortorar típics d'aquesta zona del Pla de Barcelona.

El terme municipal de Barcelona se situa bàsicament sobre una superfície gairebé plana (el Pla de Barcelona). El Pla de Barcelona és limitat per la Serralada de Collserola, i a migjorn, per la falla que segueix, ran de mar, des de Garraf i el turó de Montjuïc que és el punt més elevat, pels turonets dels Ollers, del Tàber, de les Fazies, de la Bota, fins el turó de Montgat, més enllà del Besòs.

La falla, originada al moment de la fractura del Massís Catalano-Balear, dibuixà el que, a grans trets, havia de ser la costa catalana. Per això, el pla inclinat del peu de Collserola és de basament paleozoic i d'estructura tabular, havent estat afectat per tots els moviments orogènics alpins. En el miocè i el pliocè, damunt del sòcol paleozoic se sedimentaren dipòsits marins, dels quals són testimonis el seguit de turons suara anomenats. El Pla, que des de Collserola va baixant suaument i d'una manera regular, en el punt de contacte entre la Ciutat Vella i l'Eixample, es produeix una ruptura de continuïtat amb la presència d'un salt o esglaó d'uns vint metres, clarament visible en la morfologia urbana. Aquest tall va ser aprofitat per la defensa, recolzant-hi les muralles, o per a l'economia, instal·lant a les Moles diversos molins aprofitant el sallent. De l'esglaó cap a mar ja no hi ha sòcol de llicorella ni de granit, sinó un mantell al·luvial format per les aportacions de les rieres, dels torrents, dels deltes dels rius veïnals i el corrent litoral.

Així doncs, el Pla es pot dividir en tres sectors: El Pla inclinat, els turons arran de mar, i el pla de baix, que correspondria a la zona compresa entre l'esglaó i el mar. En aquest sector hi dominen materials al·luvials més fins aportats per rieres, torrents i les aigües d'escorrentiu que baixen de la serra i, també, dels corrents marins.

Des del punt de vista urbanístic la ciutat de Barcelona consta de diverses àrees. Prop del mar i dominat al sud pel gran promontori de Montjuïc hi ha el nucli antic, on la ciutat restà reclosa fins a la desaparició de les muralles durant el segle XIX. Aquest espai inclou, d'una banda, un nucli central anomenat barri gòtic que correspon a la primitiva ciutat romana i entorn, de l'altra, un seguit de ravals situats al seu voltant que es van formar en època medieval, i que més tard quedaren inclosos dins el perímetre de les muralles aixecades al segle XIII. Aquestes viles noves són els actuals barris coneguts amb els noms de les esglésies que els centralitzen: del Pi, de Santa Anna, de Sant Pere, de Santa Maria del Mar i de la Mercè. Els darrers sectors del nucli antic de la ciutat, és a dir la Rambla i el Raval, varen començar a ser urbanitzats quan quedaren inclosos dins del tercer recinte fortificat que es bastí al llarg de la segona meitat del segle XIV.

Al nord de la ciutat antiga s'estén l'Eixample, una àmplia zona quadriculada planificada a la segona meitat del segle XIX, segons el pla d'Ildefons Cerdà, un cop s'havien enderrocat les muralles que encerclaven la ciutat i que oprimia el seu desenvolupament.

3. Motivacions i objectius de la intervenció

El seguiment arqueològic de la present memòria es va originar arran d'una obra promoguda per l'empresa FECSA ENDESA per tal de realitzar una estesa de cable subterrani (llicència municipal:FECZTM84833F). Com que l'àrea afectada forma part d'una Zona d'Interès Arqueològic i d'alt valor històric de la ciutat de Barcelona, es va plantejar la necessitat de realitzar una intervenció arqueològica preventiva.

El control arqueològic de l'obra s'encarregà a l'empresa de gestió arqueològica ATICS, S. L., i l'arqueòloga Meritxell Nasarre en va assumir la direcció tècnica. Els treballs de control es dugueren a terme els dies 4 i 8 de febrer de 2008, sota la supervisió del Servei d'Arqueologia del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona. Pel que fa als treballs de la realització de la rasa i d'estesa de cable, van ser executats per l'empresa CAYMA.

Amb el seguiment arqueològic, es pretenia, d'una banda, localitzar i documentar possibles restes patrimonials que poguessin veure's afectades per l'actuació urbanística, i, de l'altra banda, i relacionat amb la primera, obtenir la màxima informació possible de l'àrea afectada per tal de complementar els estudis realitzats fins a l'actualitat.

En concret, i pel que fa a la intervenció arqueològica que ens ocupa podem dir que:

- Es troba en la traça d'un dels dos aqüeductes romans que sortien de la plaça Nova en direcció nord, encara que, en principi sembla que no afecti directament a la zona que ens ocupa.
- S'hi poden localitzar les restes dels habitatges del burg de Vilanova dels Arcs, que es va formar arran de l'expansió de la ciutat al voltant del segle X.
- S'ha documentat, en intervencions arqueològiques realitzades recentment, diverses sitges i estructures d'època Baix Imperial romana i alguna estructura d'època Baix Medieval i Moderna.

Els objectius immediats es centren doncs en recuperar les possibles restes arqueològiques que puguin aparèixer durant la realització de les obres per a la instal·lació d'uns cables de mitja tensió.

4. Notícies històriques i intervencions anteriors

Notícies històriques

La *Colonia Iulia Augusta Faventia Paterna Barcino*, neix *ex novo* al voltant del que coneixem des d'època medieval com a *Mons Taber* entre els anys 15 i 13 abans de la nostra era. Aquesta neix dins el context d'un projecte més ampli de reestructuració del quadrant nord de la Península Ibèrica potenciat per l'emperador August a l'acabar la segona fase de les guerres càntabres l'any 19 aC.¹

Els primers romans construeixen la ciutat amb un traçat similar al d'un *castrum* militar basat en dos carrers perpendiculars, *cardo* i *decumanus*, l'encreuament dels quals dona lloc a un espai obert, el *fòrum*, que funciona com a centre vital de la ciutat. Aquest nou espai es troba delimitat per una muralla.

La present intervenció arqueològica s'ha portat a terme en un espai pròxim a la porta decumana del NO, situada a la Plaça Nova. En aquesta zona hem de situar els dos aqüeductes els quals penetraven per la l'esmentada porta per proveir d'aigua la ciutat. Un dels canals portava l'aigua des de Collserola i l'altre des de Montcada. En aquest cas els aqüeductes estaven construïts en pilars de planta quadrada de 2x2 m, fets amb *opus caementicium* i assentats directament sobre les argiles estèrils.²

Entre els segles VI-X no es tenen dades respecte l'evolució de la zona, segurament es mantindria com a espai dedicat a tasques agrícoles. Al segle X s'abandonen els aqüeductes al trobar un sistema de proveïment d'aigua alternatiu, el Rec Comtal, que segurament reaprofitaria part del traçat dels aqüeductes cap a la ciutat³. No serà fins el segle X que s'ha pogut documentar l'existència de poblament en aquest indret fora muralla. Aquest serà un moment de gran expansió agrícola que donarà lloc a la creació d'un dels burgs més antics de Barcelona, Vilanova dels Arcs, els qual ja el trobem constituït poc després de l'escomesa d'Almanson l'any 985. El nom de la vilanova dels Arcs

¹ GRANADOS i RODÀ, 1993 Pàg 11

² BLASCO, GRANADOS, MIRÓ, 1993 Pàg 109

³ AAVV, 1992 Pàg 111

respon a la presència de l'antic aqüeducte de Collserola que, ja inutilitzat per a l'ús urbà, serví com a paret mitgera de moltes de les noves edificacions.

La política expansionista de Jaume I té com a resultat un important desenvolupament econòmic i social de la ciutat que comporta una sèrie de transformacions urbanístiques que canvien l'aspecte de la ciutat emmurallada i del seu entorn. Les viles noves formades en els segles anteriors com Santa Maria del Mar, Santa Maria del Pi i els Arcs esdevenen en importants centres de població. Aquesta expansió demogràfica provoca la necessitat de construir una segon recinte emmurallat per integrar aquests nous suburbis.

En el sector més pròxim a la Porta Bisbal es dona un procés d'urbanització molt condensat al voltant del mercat, on s'establiren un seguit d'obradors i tallers dedicats a activitats comercials. L'augment d'activitat a la zona va provocar que s'urbanitzessin els carrers confluents a la plaça del mercat (que havia sorgit de manera fortuïta amb la realització del mateix). Foren els carrers posteriorment anomenats carrer de la Corríbia (que apareix citat com a *Via Transcivitatem*) i carrer del Bou de la plaça Nova⁴.

En el segle XIV hi ha un primer intent de racionalitzar aquest creixement urbanístic amb la construcció de clavegueres i canalització de les aigües. A mitjans de segle els consellers municipals veuen la necessitat d'ampliar la plaça que havia aparegut de manera fortuïta vora la Porta Bisbal degut al naixement del mercat, fet que provocà l'expropiació de diverses cases particulars. Aquesta plaça fou anomenada plaça Nova, nom que ha perdurat fins a l'actualitat.⁵

Pel que fa a època moderna les fonts escrites parlen de la reforma que patí el barri de la Seu iniciada el 1546 i que comportà l'enderroc d'algunes cases del carrer Corríbia per ampliar la plaça de la Seu, això va comportar la creació es d'una gran esplanada i les escales del Pla de la Seu tal i com avui les coneixem. A partir d'aquests moments i fins ben entrat el segle XVIII, aquesta zona de la ciutat es caracteritzarà per la permanència de la xarxa viària anterior

⁴ AAVV, 1992, Pàg 27-28

⁵ AAVV, 1992, Pàg 30-31

i per la continuïtat dels aspectes socials i econòmics que havien configurat aquest sector al llarg dels segles anteriors.⁶

A mitjans del segle XVIII hi ha un seguit de problemes urbanístics provocats pel desequilibri entre el nombre d'habitatges i els habitants que encara viuen dins el recinte fortificat. Això es deu a què, per una banda, la industrialització concentra na gran quantitat de persones i per l'altra, hi ha una forta immigració de camperols cap a la ciutat. La falta d'un criteri unitari en l'aspecte urbanístic per part dels poders públics fa que aquesta qüestió es resolgui de manera arbitrària en mans d'iniciatives privades dels veïns.⁷

Al llarg del segle XIX es realitzen diverses reformes: el 1820, desapareixen els cementiris parroquials els quals esdevenen en places públiques; el 1840 es duen a terme un seguit de reformes promogudes per l'enderrocament de nombrosos convents degut al procés de desamortització a partir del 1836; el 1860 desapareixen les muralles i es planteja la realització de l'Eixample i finalment es proposa el Pla Baixeras de reforma Interior de Barcelona l'any 1880. En aquest sector més pròxim a la Catedral aquestes reformes comporten l'enderrocament de la galeria renaixentista que unia les dues torres de la Porta Bisbal, s'eixamplen i alineen els carrers Corríbia, Riera de Sant Joan, dels Arcs i Bou de la Plaça Nova, es van empedrar alguns carrers i es canalitzen les aigües.⁸

Aquestes reformes es van continuar portant a terme fins ben entrat el segle XX, l'obertura de la Via Laietana (1908-1913) fa replantejar als urbanistes més purs la conservació de determinats edificis com a representants d'un passat col·lectiu. Després de la Gerra Civil, l'any 1941, es planeja la urbanització de la zona de la plaça Nova a tocar de la Porta Bisbal molt devastada pel bombardeig de l'any 1938. També es comença a executar un nou pla de reforma de la zona que va comportar la supressió dels carrers de Corríbia, Bou de la Plaça Nova, Capellans, Sagristans, Sallent i part del Arcs per donar lloc a la creació de l'avinguda de la Catedral. Entre els anys 1947 i 1953 va realitzar l'enderroc d'unes cases del carrer de la Corríbia que es recolzaven en la Pia

⁶ AAVV, 1992, Pàg 34-35

⁷ AAVV, 1992, Pàg 36-37

⁸ AAVV, 1992, Pàg 37-39, AAVV, 1993, Pàg 111

Almoïna, de manera que es deixaren al descobert els seus murs (adossats al primitiu recinte romà), així com també es deixà al descobert una de les antigues torres de planta poligonal.⁹

La present intervenció arqueològica es centre en els carrers Sagristans i Capellans, situats al centre del que hauria estat la vilanova dels Arcs.

Respecte el carrer Capellans, tot sembla indicar, que el nom li ve de què a l'any 1666 els clergues seculars teatins de Sant Gaietà aixequen en la zona el seu convent, fet que provoca una gran afluència de capellans en el carrer. Del carrer Sagristans J. Portavella al *Diccionari Nomenclàtor. Les vies públiques de Barcelona* esmenta que algun erudit (tot i que no fa referència a cap nom) considera que el nom del carrer li pot venir perquè en aquest hi tenien la seva residència els sagristans de la Seu. El que sembla més probable, però, és que el nom li fou donat per proximitat amb el carrer Capellans¹⁰.

Intervencions anteriors

Tenint en compte la notable quantitat d'excavacions arqueològiques que s'han efectuat en aquesta zona, ens limitarem únicament a exposar aquelles més properes a la zona intervinguda i de més entitat, pel que fa a les dades que han aportat sobre el desenvolupament urbanístic de la zona.

Ja en una època molt primerenca s'intervingué a l'àrea, com a conseqüència de la nova sensibilitat sorgida arran de la destrucció de patrimoni per l'obertura de la Via Laietana. Es tractà d'unes prospeccions arqueològiques a l'antiga església de Santa Marta durant l'any 1920, amb l'objectiu de trobar uns mosaics antics (se'n tenia referències a través de l'inventari que es féu dels objectes pertanyents a l'església poc abans del seu enderrocament). Els resultats van ser negatius, ja que s'havia destruït els mosaics quan es construï el túnel per al metro.

L'any 1945 es reprengueren les intervencions arqueològiques, en aquesta ocasió prop de l'edifici de la Catedral amb l'objectiu de localitzar la primitiva basílica paleocristiana, objectiu que fou aconseguit.

⁹ AA. VV. 1992, Pàg. 40-42.

¹⁰ PORTAVELLA, 1996, Pàg. 424

Entre els anys 1954 i 1962 es dugueren a terme, de nou, unes campanyes d'excavacions, com a conseqüència del moviment de terres provocat per la construcció d'un soterrani de la companyia Hispania-Zurich (situada a l'actual illa de cases entre l'avinguda de la Catedral, la Via Laietana i el carrer de la Tapineria). Els resultats foren satisfactoris, ja que es localitzaren els fonaments de l'església de Santa Marta, algunes restes romanes i algun fragment de mosaic. Prosseguida l'excavació es trobaren, a la part de l'avinguda fronterera amb el solar (és a dir, ja a la plaça d'Antoni Maura), vestigis d'una vil·la romana. Sobre les ruïnes aparegueren enterraments, entre els quals un del segle IV. Així mateix, es documentà un tram de fossat al carrer de la Tapineria, tocant a la muralla romana.

El projecte de construcció d'un nou aparcament subterrani a l'avinguda de la Catedral va motivar, el 1989, la realització d'una campanya d'excavació. Entre les troballes, destaca un gran retall a la roca entre la plaça Nova i el Pla de la Seu, executat a principi del segle I d. C. i reblert per deixalles des de ben aviat i durant tot l'imperi, al qual es va atribuir la funció de recollida i canalització d'aigües (el retall anava més o menys paral·lel a la muralla fins que, a mesura que s'apropava als aqüeductes, s'anava tancant en direcció a la línia de fortificació). Així mateix, es va documentar la fonamentació de diversos pilars dels dos aqüeductes de la ciutat, de l'època de l'alt imperi. També es localitzà un conjunt de sitges, la majoria d'elles reblertes cap als segles V i VI d. C. A la cruïlla de l'avinguda de la Catedral amb el carrer de la Tapineria, es van documentar les restes de dos murs fets de pedra irregular lligada amb argamassa i un fragment de paviment d'*opus signinum*, que podrien ser part integrant de la vil·la suburbana identificada com a tal l'any 1954. Pel que fa a restes d'època medieval, només es pogué apreciar l'alineació dels carrers i la configuració de les illes de cases (que persistiren des de la baixa edat mitjana fins al segle XX), així com una sèrie de pous reblerts i obstruïts durant el segle XIV. D'època moderna es localitzaren, únicament, alguns vestigis dels edificis que, abans de la creació del Pla de la Seu el 1546, hi havia davant les escales que actualment donen accés a la plaça. Finalment, d'època contemporània es documentà l'ocupació del solar de l'avinguda de la Catedral abans de l'enderrocament de les cases que hi havia, portat a terme durant els anys 40 i 50 del segle XX.

El mateix any 1993 es va dur a terme una intervenció arqueològica al conjunt monumental de la Pia Almoïna, amb motiu de la seva rehabilitació i restauració per tal de convertir-lo en la seu del Museu Diocesà de Barcelona. Es documentà, d'entre el segle I a. C. i el V d. C., la muralla fundacional de *Barcino* i la del baix imperi adossada a la primera per l'exterior, així com l'*intervallum*. Del període entre el segle XI i l'any 1424 només es pogué datar amb seguretat una sitja, mentre que a partir d'aquest segle i fins al XX es va poder estudiar el desenvolupament arquitectònic de l'edifici de la Pia Almoïna.

Tres anys després d'aquesta primera intervenció, es va excavar de nou al mateix edifici de la Pia Almoïna, dins de la mateixa campanya de restauració i adequació de l'espai per a ubicar-hi el Museu Diocesà de Barcelona. En concret, en aquesta ocasió s'havia d'actuar al soterrani per a la instal·lació d'un ascensor i la seva infraestructura. Es pogué documentar la trinxera de fonamentació de la muralla, si bé sense cap dada cronològica, nivells d'argila amb materials del segle I d. C. (probablement restes o reparacions de l'*intervallum*), i un mur i una claveguera del segle II d. C., amortitzats per nivells de finals del segle II a principis del segle III d. C. A partir d'aquí, es localitzà una canalització del segle XVII i estructures relacionades amb la construcció del soterrani i les seves diferents utilitzacions. La no aparició de nivells o estructures datables entre el segle III i el XVII, potser respon a un possible arrasament durant la construcció del soterrani de la Pia Almoïna.

Però les intervencions més recents i properes són: al carrer Magdalenes, 25, sota la direcció de Damià Griñó, (anys 2004 i 2005), l'excavació d'una finca on es va documentar una pilastra de l'aqüeducte romà, que es creu formaria part de l'aqüeducte procedent de Montcada, juntament a les restes del carrer Duran i Bas. Aquesta pilastra, tal i com va succeir en el carrer Duran i Bas, estava integrada en el mur de separació de dues cases (números 25 i 23), també hen d'esmentar la troballa de dues sitges dels Segles IX-XI, moment en que aquesta part de la ciutat encara no estava urbanitzada i tenia un ús agrícola..

L'altra intervenció propera en el temps i l'espai fou al carrer Capellans, on es va descobrir un important conjunt d'edificacions, essent del segle XIV l'època de la primera urbanització, així com sitges alt-medievals i estructures baix-imperials.

Al carrer dels Arcs, i vinculat a la prolongació de la via *decumana* —porta nord de la ciutat— es va trobar un monument funerari. Aquesta via segueix un eix marcat pel carrer del Bisbe, la Plaça Nova, carrer dels Arcs, avinguda del Portal de l'Àngel, Passeig de Gràcia i Gran de Gràcia en direcció cap a la muntanya. Aquest monument és l'única troballa que documenta empíricament aquesta via. Es tractava dels fonaments d'un edifici segurament de planta rectangular, d'uns 6 m de costat, erigit al segle I d.n.e. i que fou espoliat probablement entre la segona meitat del segle IV i el segle V (GRANADOS, RODÀ, 1993; PUIG, 1999).

Al solar 11-13 de l'Avinguda Portal del Àngel, es va portar a terme una intervenció (entre l'agost del 2007 i el gener del 2008), —feta per l'empresa ATICS, i dirigida per l'arqueòleg J.M. Espejo (ESPEJO, 2009)—, motivada per la construcció d'un edifici de nova planta amb soterrani. En aquest cas, les restes arqueològiques va ésser relativament poques atenent, sobretot, a les dimensions del solar i la seva situació però que va proporcionar dades importants sobre la trama urbanística romana de la ciutat. Destacar l'aparició de 27 m del *rudus* d'una via alt-imperial que, probablement, comunicava amb la via sepulcral conservada a la Plaça de la Vila de Madrid. D'època romana també es va trobar un fonament d'un mur i 12 sitges.

A banda d'aquests elements hi havia, de manera molt fragmentada, estructures muràries, pous, sitges, fosses sèptiques, dipòsits, canalitzacions i clavegueres amb una cronologia des de la baixa edat mitjana fins a època contemporània a més de part dels soterranis dels edificis que es varen enderrocar per construir la sala del cinema.

5. Metodologia

Per tal d'aconseguir els objectiu marcats, cal seguir una metodologia sistemàtica i adequada. En relació amb la metodologia de registre, la seqüència estratigràfica s'estableix per a entendre la formació, delimitació i estructuració dels estrats i la seva possible posterior destrucció. De la mateixa manera, ajuda a interpretar els diferents processos sedimentaris i postdeposicionals que han tingut lloc en aquest espai. Amb aquests pressupostos, s'ha establert un registre detallat dels diferents estrats que configuren la zona excavada, utilitzant a tal efecte el sistema d' Unitats Estratigràfiques (U. E.) dissenyat por E. C. Harris (Principles of Archaeological Stratigraphy, 1979), que permet analitzar de forma individualitzada cada una de las incidències que afecten la seqüència estratigràfica. S'ha realitzat una fitxa descriptiva de cada Unitat Estratigràfica. En ella es registren tots els paràmetres que permetin la seva correcta identificació i descripció: la ubicació en el jaciment, les seves característiques físiques, la situació en les plantes i seccions i la posició física respecte a la resta d'unitats estratigràfiques amb les quals es relaciona.

La identificació d'U.E. s'estableix mantenint l'ordre d'aparició durant el procés d'excavació i es realitza utilitzant una clau, en aquest cas, de tres o més dígits, començant tota la seqüència numèrica en el 100 (nivell superficial), segons els sectors diferenciats. Aquest sistema s'ha emprat amb la finalitat d'evitar qualsevol alteració de la seqüència numèrica o un altre tipus d'interferència en el cas d'una estratigrafia complexa.

La documentació es completa amb un registre gràfic detallat, que inclou la fotografia convencional.

El sistema de treball utilitzat va ser l'habitual en aquest tipus d'intervencions va combinar l'ús del martell pneumàtic amb l'excavació manual adreçada al descobriment de les restes que podien aparèixer.

6. Descripció dels treballs realitzats

L'obra de canalització en rasa per instal·lar un nou cablejat elèctric de baixa tensió comprenia un tram total de 20 m entre el núm. 5 de la Plaça Nova i el núm. 2 de C/ Capellans (**Figura 1**).

L'actuació arqueològica se centrà, per una banda, en el control visual de la realització del tram de rasa per part de l'empresa adjudicatària i, per altra banda, en l'excavació manual per part de la direcció tècnica quan les característiques del sediment extret així ho exigien. L'obertura es va fer amb martell pneumàtic i l'excavació de manera manual.

Les obres s'iniciaren el dia 4 de febrer i van concloure el 8 del mateix mes. Es va començar a obrir al C/ Capellans, però un cop feta la primera cala, decideixen tornar a tancar. El dia 8 es reprèn l'obra i s'obre al cantó de la Plaça Nova. Aquest mateix dia es finalitza l'obra.

A efectes pràctics, la direcció tècnica considerà oportú atorgar a tot el recorregut de 20 m el mateix número de rasa: la Rasa 100, pel fet que les característiques de l'obra i l'estratigrafia eren idèntics als trams de la vorera, tot i que es va obrir en 2 cales:

Una cala de 1x1,5 metres situada al C/ Capellans. Té una orientació nord i se situa paral·lelament a l'actual línia de façana, a l'altura del núm. 2 del C/ Capellans. El tram albergava un altre servei elèctric anterior en tot el tram de la rasa que mantenia una cota similar a la necessària per la estesa dels cables actual, amb la qual cosa es va decidir tornar a tancar i obrir per un altre costat.

Una segona cala de 14 metres que discorre paral·lela a la façana del col·legi d'Arquitectes. Tenia 60 cm d'amplada i entre 70 i 90 cm de profunditat, segons l'espai necessari per a la introducció del cable. S'orienta d'est a oest.

L'estratigrafia constava d'un nivell de paviment format per lloses de granit (70x40x6cm) (U.E. 100) i la preparació de paviment de formigó variava una mica segons el tram de la rasa i oscil·lava entre 15 i 20 cm de potència en total (U.E. 101), i un nivell d'aportació de serveis que oscil·lava també entre 10 i 15 cm de potència (U.E.102). Aquest sediment, d'aportació antròpica, forma part de l'ompliment habitual que s'utilitza en el farciment de rases realitzades per a la instal·lació de diferents xarxes subterrànies. Es tracta d'un sediment

saulonenc de color vermellós barrejat normalment amb elements actuals com escombraries i restes de runa constructiva.

Per sota trobem un nivell de sorres i argiles de color marró amb material ceràmic del segle XIX-XX (U.E. 103) de 29 cm de potència.

A grans trets podem dir que, s'ha documentat un tram de mur (U.E. 104) d'època contemporània. Aquest tenia unes dimensions de 1 metre d'amplada i d'allargada 60 cm (l'amplada de la rasa) Té una potència total de 39 cm. Està format maons de tova catalana lligats amb ciment pòrtland. Té una orientació E-O, i és perpendicular a la direcció de la rasa 3. Un cop documentat s'ha desmuntat fins a la cota necessària.

7. Conclusions

Aquesta intervenció arqueològica, realitzada a la Plaça Nova, tenia com a fites descobrir i documentar possibles restes arqueològiques conservades durant les obres que l'empresa FECSA-ENDESA tenia previst d'efectuar per a la realització de la canalització en rasa d'una línia elèctrica subterrània de baixa tensió.

En aquest sentit, i com ja ha quedat reflectit a l'apartat anterior, hem de concloure que els resultats han estat negatius. D'una banda, un dels elements que més ha condicionat la manca de dades arqueològiques obtingues ha estat l'escassa profunditat on s'ha instal·lat la canalització (70-90 cm). A això se li ha d'afegir la presència d'altres serveis (aigua i electricitat), instal·lats amb anterioritat i que mantenien una cota similar a la requerida per a aquesta obra; i també el fet de tractar-se d'una excavació preventiva de caràcter molt localitzat i parcial. En definitiva, ha resultat impossible documentar cap tipus de resta constructiva relacionada amb l'ocupació romana, medieval o moderna, que sabem que en el passat es produí en aquest sector de Barcelona, i per tant només podem afegir que els resultats d'aquesta intervenció no poden aportar respostes als interrogants plantejats al voltant del poblament i l'urbanisme de la ciutat al llarg d'aquestes etapes de la seva història.

8. Bibliografia

- AA VV (1992): L'avinguda de la Catedral: de l'ager de la colònia Barcino a la vilanova dels arcs. Ajuntament de Barcelona. Barcelona.
- AAVV 1997: *Els barris de Barcelona. Volum I. Ciutat Vella i Eixample*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, pp. 12-23.
- BANKS, P. 1992: "L'estructura urbana de Barcelona, 714-1300", AADD: *Història de Barcelona 2. La formació de la Barcelona Medieval*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- CARANDINI, A. (1997): *Historias en la Tierra. Manual de excavación arqueológica*. Ed. Crítica, Barcelona.
- CIRICI, A. (1971): *Barcelona pam a pam*. Editorial Teide. Barcelona.
- DURAN I SANPERE, A. 1972: "La ciutat al llarg de les seves muralles. Viatge entorn de la darrera muralla" *Barcelona i la seva Història, vol. I*. Barcelona. Curial Editorial.
- ESPEJO BLANCO, J.M., 2009: "Memòria de la intervenció arqueològica a l'avinguda Portal de l'Àngel, 11-13". Lliurat al Servei d'Arqueologia de la generalitat de Catalunya. Barcelona. Document inèdit.
- FABRE, J., HUERTAS, J. (1977): *Tots els barris de Barcelona. l'Eixample i la Barcelona Vella*. Volum V. Edicions 62. Barcelona.
- FLORENSA FERRER, A. 1962: "Evolució de Barcelona en la Baja Edad Media". *Cuadernos de arqueología e historia de la ciudad, III*. Ajuntament de Barcelona. Barcelona.
- GRANADOS, J.O. i RODÀ, I. (1993): "Barcelona a la baixa romanitat" a III Congrés Història de Barcelona. La ciutat i el seu territori, dos mil anys d'història. Barcelona 20, 21 i 22 d'octubre 1993. Ponències i Comunicacions. Ajuntament de Barcelona. Pàg 25-46.
- GRAU, R. 1997: "Consideracions històriques sobre el centre de Barcelona", AADD: *Els barris de Barcelona. Volum I. Ciutat Vella i Eixample*, Enciclopèdia Catalana, pp. 33-56.
- GUÀRDIA, M; GARCIA ESPUCHE, A. 1992: "Consolidació d'una estructura urbana (1300-1516)", AADD: *Història de Barcelona 3. La ciutat consolidada (s. XIV-XV)*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- GUÀRDIA, M.; GARCIA ESPUCHE, A. 1992: "Estructura urbana", AADD: *Història de Barcelona 4. Barcelona dins la Catalunya Moderna (s. XVI-XVIII)*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- HARRIS, Edward C. (1979): *Principles archaeological stratigraphy*. Academic Press Limited. London.
- HUERTAS ARROYO, Josefa (1997): *Informe-memòria de la intervenció arqueològica a l'edifici de la Pia Almoina (Barcelona). Any 1996. codi intervenció – 328*. Inèdit. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya.

- MIRÓ, N. (1997): Intervenció arqueològica al C/ de l'Argenteria i C/ Manresa (Barcelona). Lliurat al Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya.
- HUERTAS, J.; RODRÍGUEZ, M. 2000: "Muralla medieval de Barcelona: darreres intervencions arqueològiques" *Actes del I Congrés d'arqueologia medieval i moderna a Catalunya*. Igualada.
- OLIVÉ I GUILERA, J.: "Les rieres del pla de Barcelona a mitjan segle XIX" *Actes del III congrés d'història de Barcelona*. Ajuntament de Barcelona. Barcelona.
- PORTAVELLA, J. (1996): Diccionari nomenclàtor de les vies públiques de Barcelona. Ajuntament de Barcelona, Barcelona.
- RIBA I ARDERIU, O. 1992: "Aspectes geològics de les muralles barcelonines" *Revista Muntanya* del Centre Excursionista de Catalunya, núm. 781. Barcelona.
- RIBA I ARDERIU, O. 1993: "Assaig sobre la geomorfologia medieval de la ciutat vella de Barcelona" *Actes del III congrés d'història de Barcelona*. Ajuntament de Barcelona. Barcelona.
- SALES, J. (2000): Intervenció arqueològica al C/ Sant Pere Mitjà, 2, C/ Verdaguer, 1, C/Callís, 2b (Barcelona)
- SERRA I RÀFOLS, J de C. (1944): *La vida en España en la época romana*. Barcelona. SIMÓ, S. (2001): Intervenció arqueològica al C/ Sant Pere Mitjà 54-56, (Barcelona).
- TRÓCOLI, Isabel G. i SOSPEDRA, Rafel (Eds.) (1992): *Harris Matrix. Sistemes de registre en Arqueologia* (2 vols.), Pagès Editors, Lleida.

ANNEXES

- Repertori estratigràfic**

Fitxa d'Unitat Estratigràfica: Plaça Nova, 5 C/ Capellans 2			UE : 100
Sector: Rasa 1	Codi MHC: 015/08	Cronologia: Segle XX	
DEFINICIÓ :	Paviment del carrer actual.		
DESCRIPCIÓ :	Superficial format per lloses rectangulars de 70x40x6 cm de granit. Cota inicial: 10,50 m.s.n.m.		
MATERIAL DIRECTOR :			
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	200, 300	Equivalent a
	Rebleix a		Es reblert per
	Cobreix a	101	Es cobert per
	Talla a		Tallat per
	Es recolza a		Se li recolza
	S'entrega a		Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica: Plaça Nova, 5 C/ Capellans 2			UE : 101	
Sector: Rasa 1	Codi MHC: 015/08	Cronologia: Segle XX		
DEFINICIÓ :	Preparació del paviment			
DESCRIPCIÓ :	Formigó. 15 i 20 cm. Cota inicial: 10,44 m.s.n.m.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	201, 301	Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	102	Es cobert per	100
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica: Plaça Nova, 5 C/ Capellans 2			UE : 102	
Sector: Rasa 1	Codi MHC: 015/08	Cronologia: Segle XX		
DEFINICIÓ :	Nivell d'aportació de serveis			
DESCRIPCIÓ :	Seveis (llum de baixa tensió) y sauló de color vermellós barrejat amb deixalles, de 10 cm de potència total. Cota inicial: 10,24 m.s.n.m.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	202, 302	Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	101
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica: Plaça Nova, 5 C/ Capellans 2			UE : 103	
Sector: Rasa 100		Codi MHCB: 015/08	Cronologia: Segle XIX-XX	
DEFINICIÓ :	Nivell d'aportació			
DESCRIPCIÓ :	Sediment de sorres y argiles de color marró amb material ceràmic del segle XIX-XX . 29 cm de potència.Cota inicial: 10,14 m.s.n.m. Cota final: 9,85 m.s.n.m.			
MATERIAL DIRECTOR :	Pickman			
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	102
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica: Plaça Nova, 5 C/ Capellans 2			UE : 104	
Sector: Rasa 100		Codi MHCB: 015/08	Cronologia: Segle XX	
DEFINICIÓ :	Estructura			
DESCRIPCIÓ :	mur d'època contemporànea. Aquest tenia unes dimensions de 1 metre d'amplada i d'allargada 60 cm (l'amplada de la rasa) Té una potència total de 39 cm. Està format per maons de toba catalana lligats amb ciment pòrtland. Té una orientació E-O. Cota inicial: 10,18 m.s.n.m.			
MATERIAL DIRECTOR :	Ciment			
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	102
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

- DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

Figura 1

Traçat Rasa 100

- **DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA**

Foto 1

Plaça Nova

Foto 2

Rasa 100, primera cala

Foto 3

Rasa 100

Foto 4

Perfil Rasa 100

Foto 5

Tram Rasa 100 on apareix l'estructura

Foto 6

Estructura (U. E. 104) apareguda a la Rasa 3